GRIGORE BĂJENARU

BANUL MĂRĂCINE

27

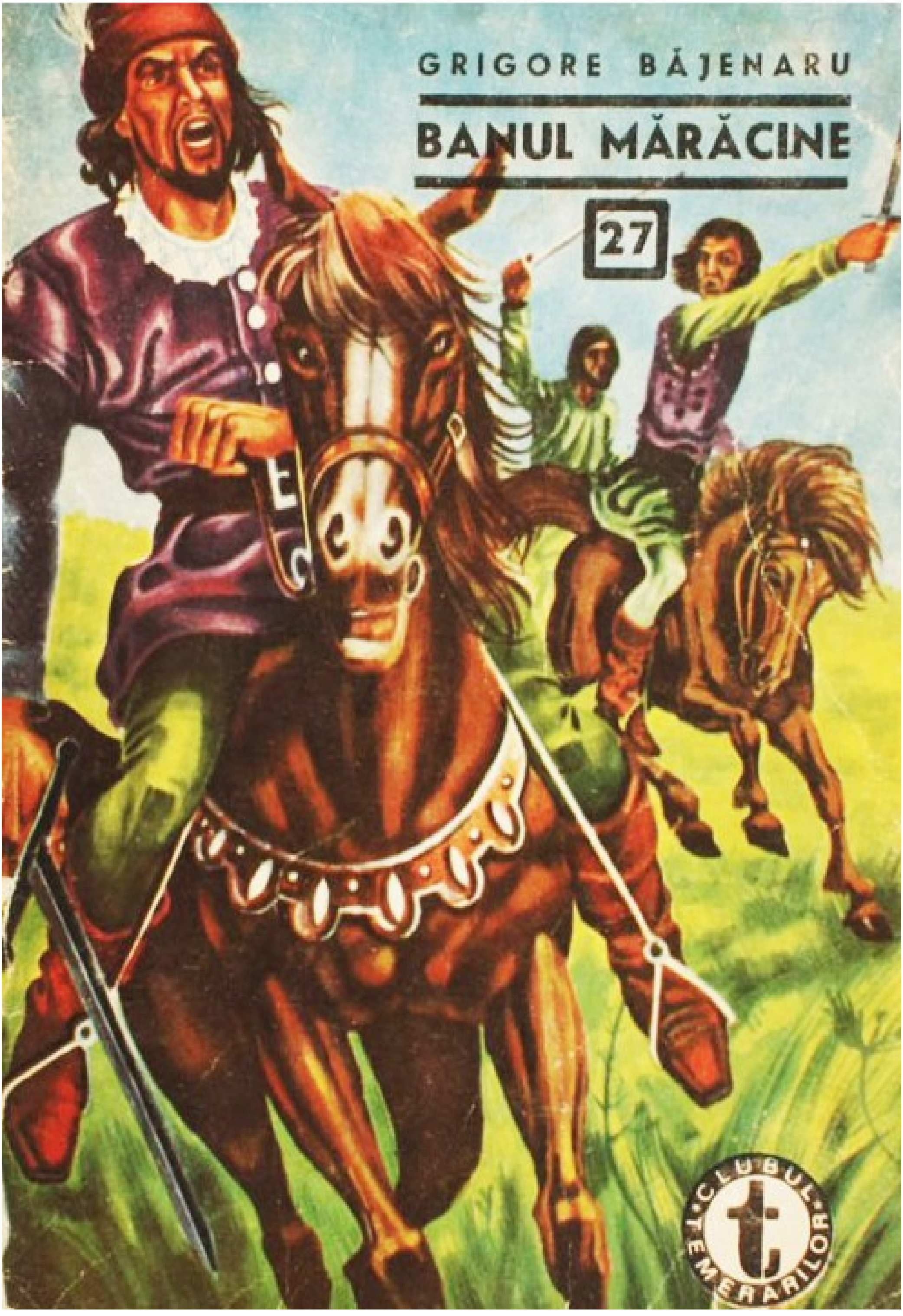

CLUBUL TEMERARILOR

GRIGORE BĂJENARU

BANUL MĂRĂCINE

Volumul 1

Colecția
CLUBUL TEMERARILOR
NR.27

virtual-project.eu

București - 1967
EDITURA TINERETULUI
Redactor responsabil:
IORDANA URECHE
Tehnoredactor:
GABRIELA ILIOPOLOS
Coperta de
ALBIN STĂNESCU

MOTTO:

«*În timpul regelui Franciei, Philippe de Valois, strămoșul poetului francez Ronsar* (*banul Mărăcine*) *s-a dus din România la Paris, ca s-ajute regelui în lupta sa cu englezii. Remâind apoi în Francia și rudindu-se cu cele mai nobile familii, el și-a schimbat numele de Mărăcină, în Ronsar, de la cuvântul francez „ronce*”, *care însemnează „mărăcine*”.»

(Vasile Alecsandri – „Banul Mărăcină”)

• PROLOG

În care ni se arată că nu întotdeauna începutul se potrivește cu sfârșitul și că bunăcuviința și dreapta judecată fac mai mult decât îngâmfarea și obrăznicia.

În noaptea aceea de octombrie a anului 1330, orașul Curtea de Argeș, cetatea de scaun a Țării Românești, se pregătea de odihnă sub un vânt subțire, care abătuse asupra locurilor o ploicică măruntă și deasă. Frig nu era, căci toamna nu-și arătase încă puterea în acel an, dar călărețul, care gonea cu sârg spre palatul domnesc, părea înfrigurat și își strângea mereu bunda de postav albastru la piept. Calul mărunt, dar bine legat și puternic, era istovit de goană. Din când în când, își scutura botul plin de spumă și necheza, întrebându-și parcă stăpânul dacă fuga aceasta va mai ține mult. În sfârșit, în fața lor se înălță deodată, ca o nălucă neașteptată, zidirea măreață a palatului.

Călărețul își struni brusc calul, de-i lăsă zăbala sânge în spuma deasă, și-i înfipse pintenii înstelați în burta înfierbântată, pe care șiroia nădușeala. Telegarul se ridică nărăvaș pe picioarele dinapoi și necheză o dată, de răsunară împrejurimile. Cu toate că ferestrele palatului erau luminate la catul de sus, poarta nu se vedea de întunericul des ce se lăsase. Dar călărețul sări jos din scări drept în fața porții. Ochii lui ageri o zăriseră la lumina unui fulger scurt. Cu frâul calului în mâna stângă, pipăise cu dreapta ciocănașul de aramă și acum bătea de mama focului în poartă, de ai fi zis că toacă la trei mănăstiri deodată. De partea cealaltă, în dreptul intrării, se simți mișcare și se auzi vorbă mormăită de mai multe glasuri. Apoi unul se înălță răgușit:

— Cine e?

Și graiul tineresc al călărețului răsună limpede în noapte:

— Trimis al banului Radu Mărăcine de la Severin.

Glasul dindărătul porții îi răspunse neprietenos, deschizând totuși poarta:

— Da’… măria-sa banul nu poți să spui?

— Iată că nu-mi stă în obicei să-i spun lui taică-meu măria-sa. Da’ deschide-mi, rogu-te, mai degrabă, că-i foc la Severin!

Poarta scârțâi îndelung, spunând parcă bună seara noului venit. Acesta rosti scurt:

— Du-mă la măria-sa vodă Basarab!

— He-hei, bănișorul Vlad Mărăcine! se bucură cu mirare straja. Să nu te mai cunosc! Măi, Predo, du-te cu jupânul la măria-sa!

Vlad Mărăcine porni în rând cu călăuza și în câteva clipe se afla în fața stăpânitorului Țării Românești. Era acesta un bărbat înalt, voinic, cu umerii din cale-afară de lați, cu un cap puternic și mândru, cu privirea pătrunzătoare și ageră ca de vultur. Pletele cărunte și scurte nu-i atingeau umerii. Barba și mustățile, iarăși cărunte și mătăsoase.

Era îmbrăcat cu o tunică de catifea verde cum e coaja nucii de toamna. În picioare avea cizme scurte, roșii, de iuft, căptușite cu blăniță de sobol răsfrântă peste margini. Vlad Mărăcine nu putu să vadă mai mult dintr-o privire. Strigă:

— Să trăiești, măria-ta! Și abia avu vreme să se arunce în genunchi, ca să prindă dreapta încărcată de inele grele de aur bătut cu nestemate, pe care i-o întinsese voievodul, și o sărută cu evlavia cuvenită părintelui Țării Românești.

— Ești leoarcă, bănișorule Vlade! După semne, veste rea!

— Foc la Severin, măria-ta!

— Ce fel de foc, jupâne Vlade?

— Și pârjol de flăcări, mărite stăpâne, și de sabie. Regele Carol Robert Napolitanul a cotropit Severinul cu oastea ungurească, în frunte cu alde Danciu, Dionisie și alți boieri vicleni fugiți de la mila măriei tale la curtea lui.

— Aha, făcu vodă Basarab, micșorându-și ochii și scrutând spre fereastra în care bătea ploaia, de parcă ar fi întrezărit într-acolo un mijloc de a-i veni de hac vrăjmașului. Aha, repetă el. Apoi, îi repezi lui Vlad o întrebare scurtă: Taică-tău?

— E-n drum spre măria-ta cu știri de taină, aflate prin iscoadele noastre. Trebuie să pice și el, merge mai încet. Dar eu n-am mai avut răbdare… și…

— Bine ai făcut. Nici nu m-așteptam la altceva de la tine. Ți-ai fi dezmințit neamul. Așa-s toți ai noștri: plini de neastâmpăr și vitejie. Apoi zâmbind cu tristețe: Mi-e teamă, Vlade, că a venit prea năpristan vremea să-ți arăți această cea mai de preț însușire a Basarabilor!

— Măria-ta, doară merg pe douăzeci de ani.

— Dacă-i așa, precum spui și dorești, să și începem dară chiar din noaptea asta. Ești obosit tare?

— Am făcut și popas, măria-ta. Eu nu, calul meu însă…

— Iei altul, îți mai iei și doi oșteni de nădejde… și prea mare lucru n-ai de făcut: dai un ocol cetății pe dinlăuntru, te oprești la boierii din sfat fără vâlvă și glas mare… și-i poftești deîndată la curte. Deîndată, ne-am înțeles?

— Acu’ în tăria nopții, măria-ta?! se miră tânărul. Să nu le fie cu supărare!

— Tu n-ai venit la mine în tăria nopții? M-am supărat cumva?

— Măria-ta ești părintele țarii!

— Și ei sunt fiii mei și va să mă asculte dar. Parcă ai spus, Vlade, că e foc la Severin! Focul nu cată de-i zi sau noapte, ci mistuie! Hai! Și nu mă face să mă îndoiesc dacă ți-a sosit vremea au ba!

— Alerg, măria-ta!

•

Când intră banul Radu Mărăcine în cămara de odihnă a domnului îl găsi pe Basarab vodă adâncit în gânduri.

— Te așteptam, cinstite bane și iubite vere, îi grăi vodă, fără să ridice capul. Stai pe această laviță și spune-mi mai multe decât mi-a spus fiul domniei-tale, Vlad.

— Măria-ta, Napolitanul e în drum spre Curtea de Argeș cu oștire mare, având drept călăuze și sfetnici în de-aproape pe boierii noștri fugiți: Danciu al lui Vladislav și Dionisie al lui Nicolae. Acum nu mai e decât unul, că pe Dionisie l-a și lăsat ban la Severin.

— Nu te mâhni, că nu va ține mult și te vei întoarce.

— Știu, măria-ta, și nu de asta mi-e sufletul cătrănit, dar e jale și pârjol în toată Țara Oltului. Că oamenii, după porunca dintotdeauna a măriei-tale și după obiceiul pământului, au făcut pustiul înaintea vrăjmașilor. Așa că-s turbați că n-au hrana la care se așteptau.

— Prea bine, bane! Apoi?

— Acu’, după ce au luat Banatul de Severin, ar vrea Carol Robert să-l pună în locul măriei-tale pe Toma, voievodul Ardealului, care-l însoțește. E foc făcut regele că n-ai voit să-i mai plătești tribut!

Basarab vodă dădu din cap cu tristețe și spuse oftând:

— Știam, bane, că Toma și Dionisie îi sunt sfetnici. A uitat Napolitanul de vremea când îl trimitea pe magistrul Martin la mine cu solii de-mi cerea să-l ajut cu aur și câte altele. A uitat și că papa Ioan al XX-lea nu mai găsea cuvinte de laudă pentru mine!

— Nouăzeci și nouă de binefaceri lesne se uită, măria-ta, iar răul de o singură dată nicicând! răspunse banul Radu Mărăcine cu mâhnire. Și-acu', luminate stăpâne? întrebă el.

— Mai adastă puțin, bane! Am trimis după boierii din sfat. În noaptea asta vom hotărî ce avem de făcut. Și vom căta să fie cât mai bine pentru țară.

•

Oastea regelui Carol Robert al Ungariei înainta cu greu spre cetatea de scaun, Curtea de Argeș. Totul în calea vrăjmașului era pustiit, și vestita bogăție a toamnei din Țara Românească nu se vedea nicăieri. Vița de vie nu-și păstrase decât frunza și cârceii, rodul ei pierise ca prin farmec peste noapte. Iar perii, merii, prunii și gutuii nu-și arătau străinilor porniți pe jaf decât crăcile goale. Prin nuci abia dacă mai zăreai ici-colo, uitată, câte o nucă verde cu coaja plesnită și cu o cioară lângă ea, gata s-o-nhațe și pe aceasta. Grădinile de zarzavat erau părăginite cu totul. Vitele și păsările parcă fuseseră stinse de o molima grozavă. Și în toate ținuturile nu întâlneai țipenie de om. Doar câte un câine bătrân și rătăcit, care nu-și putuse urma stăpânul. Foamea cea mare începuse să se facă simțită, căci merindele luate de către vrăjmași din țara lor începuseră să scadă. Dacă la început avuseseră de-ale mâncării ca să se îndestuleze, acum nici fir de făină, cât să ciugulească o vrăbiuță, nu se mai zărea. Regele Carol Robert își îmbărbăta oștenii, spunându-le că în curând vor fi la Cetatea de Argeș, unde vor găsi de toate din belșug, fără să mai pună la socoteală prăzile bogate ce le vor lua de acolo. Dar iată că la începutul lui noiembrie, pe când oastea ungurească tăbărâse într-o vale de pe cursul Argeșului și se odihnea, îndestulându-se cu apă, buciumașii vestiră soli. Și de-ndată fură aduși în fața maiestății sale trei oșteni români, solii lui Basarab vodă al Țării Românești, boierii Mărăcine, Pârvu și Vancea. Aceștia făcură plecăciunea cuvenită în fața regelui Carol Robert, apoi Radu Mărăcine grăi cu fruntea sus:

— Maiestate, am fost trimiși de preacinstitul și luminatul gospodar al Țării Românești, măria-sa Basarab vodă, cu solie de pace.

— Ce spun, boier Danciule, bărboșii ăștia? întrebă regele cu dispreț pe boierul român trădător, care-l însoțea drept sfetnic și călăuză.

— Că Basarab vodă cere pace, maiestate!

— Ha, ha, ha, râse Carol Robert, mă așteptam la asta. Și în ce fel?

Atunci banul Mărăcine grăi:

— Măritul Basarab vodă prea bine știe că un război crâncen mai rău ne va păgubi țara decât dacă vom da de bunăvoie pentru păstrarea păcii. Vă lasă deci Banatul Severinului, vă plătește tributul cuvenit; apoi vă mai dă, drept despăgubire, șapte mii de mărci de argint și, peste acestea, unul din fiii măriei-sale va sta, drept mărturie de credință, la curtea maiestății voastre pe socoteala domnului nostru.

— Atât? Numai atât? se încruntă, rânjind batjocoritor, după cum îi era obiceiul, regele.

— Ba nu a spus numai atât măritul Basarab vodă!

— Dar ce-a mai spus?

— A mai spus că de cădeți la pace, un pas să nu mai mergeți înainte, ci să faceți calea-ntoarsă tot pe unde ați venit până aci. Și de veți face altfel cumva, nu veți putea înlătura cu niciun chip primejdia ce vă paște. Așa să știți!

— Obrăznicie și îngâmfare valahă! se semeți Carol Robert, strâmbându-și buzele într-un rânjet înfiorător. Îmi cere pace pentru că-i e frică de puterea mea!

— Lui Basarab vodă nu i-a fost frică de nimeni niciodată, și cu atât mai puțin de maiestatea voastră, răspunse banul Mărăcine, cu greu stăpânindu-și mânia ce-l cuprinsese și gata să-și tragă spada din teacă.

Și atunci regele Carol Robert al Ungariei rosti cuvinte, ce cu greu le venea solilor să creadă că ies din gura unui stăpânitor de popoare:

— Spuneți-i lui Basarab că nu primesc nimic din toate acestea, că el e păstorul oilor mele și că am să-l scot de barbă din bârlogul unde s-a ascuns!

La un semn al banului Mărăcine, ceilalți doi boieri se aruncară deodată pe cai. Iar banul strigă înainte de a porni:

— Te așteptăm la bârlog, maiestate, dar teamă mi-e, când o mormăi numai o dată ursul cel bătrân, c-o să-ți uzi straiele de spaimă!

Și cei trei boieri valahi se repeziră printre oștenii uimiți, ca duși de tăria unei furtuni prietene, înainte de a avea timp Danciu să-i tălmăcească regelui cam ce vorbe îndrăznise boierul cel bărbos să-i arunce. Când Napolitanul înțelese bătaia de joc a solului, era prea târziu. Cei trei călăreți se mistuiseră în desișul de nepătruns al codrului.

•

Și în noaptea aceea chiar începură să licărească pe dealuri flăcări roșii-albastre, ce parcă se înălțau și scădeau ca niște limbi uriașe ale unor balauri din povești. Se dădea sfară în țară de primejdie. Seul aprins sfârâia înălțându-se în văzduh în trâmbe alburii de fum, umplând văile și dealurile, munții și câmpiile de un miros pătrunzător și înecăcios. Focurile parcă se aprindeau unul de la altul și, în aceeași noapte, dacă cineva ar fi putut privi din înălțimea cerului Țara Românească ar fi zis că bolta înstelată se oglindește într-un lac uriaș. Și de a doua zi chiar drumurile ce duceau spre Curtea de Argeș începură să geamă de mulțime de care cu merinde, călăreți și pedestrași ce se grăbeau să ajungă la cetatea de scaun a țării. Toți răspundeau cu dragoste și fără codire la chemarea lui Basarab vodă, pe care îl iubeau ca pe un adevărat și bun părinte. Căci și domnul, care se sprijinea pe norodul cinstit, îi înlăturase pe boierii fățarnici și vânzători și își alesese alții dintre vitejii ce-l ajutaseră în războaiele purtate cu destoinicie fără seamăn împotriva vrăjmașilor cotropitori ai țării.

•

Începutul lui noiembrie l-a găsit pe regele Carol Robert Napolitanul și pe ostașii săi încovoiați de o foame năprasnică, dând târcoale cetății de Argeș, fără să poată cu niciun chip pătrunde într-însa. De Basarab vodă și ai săi nici pomeneală, nicăieri. Parcă intraseră în pământ cu toții. Și dacă frunzele copacilor din munți n-ar fi tremurat, foșnind ușor la suflarea vântului de toamnă, ai fi zis că locurile sunt lovite de moarte de-a binelea. În dimineața zilei de joi, 8 noiembrie, al lui 1330, semețul rege, înfigându-și cu furie unghiile în palme și scrâșnindu-și dinții de să-i sfarme, își chemă sfetnicii: Toma voievodul Ardealului, care se și văzuse domnul Țării Românești,

pe Danciu, boierul fugar și vânzător, pe magistrul Martin, omul său de încredere, precum și pe bătrânul magistru Andrei, purtătorul marii pecetii a maiestății-sale, și le grăi:

— Nevrednicul Basarab e de negăsit. Ca un lotru fricos se ascunde dinaintea noastră împreună cu ai lui. S-ar putea ca vremea rea să ne prindă în țară străină. Lipsa de hrană ne chinuie pe toți și ne sleiește puterile din zi în zi mai mult. Socot că a sosit timpul să părăsim aceste locuri blestemate.

Bucuroși, sfetnicii mormăiră:

— Cu adâncă înțelepciune ați socotit, maiestatea voastră!

Grăbit ca niciodată, Carol Robert aruncă întrebarea, pe care demult o frământa:

— De aci, de la Curtea de Argeș, ce drum e mai aproape de noi prin munți? Domnia-ta, boier Danciule, trebuie să știi!

Danciu rămase câteva clipe pe gânduri, spre a cumpăni bine răspunsul cuvenit și grăi rar:

— Mărite stăpâne, eu drumul peste munți nu-l știu, bănuiesc însă că trebuie, de bună seamă, să fie o trecătoare către izvorul Argeșului; doar păstorii vin dinspre munți și se duc în Ardeal mereu singuri, sau cu oile.

Și nici nu apucase Danciu să sfârșească bine vorba, că dinspre lunca Argeșului se auziră icnete de plâns și în fața oștirii se iviră doi flăcăi cu sarici mițoase pe ei, căciuli brumării și opinci. Pe față le curgeau șiroaie de lacrimi de-ți făceau mai mare mila.

— Primii oameni din țară pe care-i văd după atâta vreme! se miră Carol Robert. Cheamă-i, te rog, încoace, boier Danciule, și fă-le întrebare! Ce e cu ei?

— Hei, flăcăiași, ce-i cu voi? le strigă boierul Danciu.

Flăcăii tresăriră, priviră speriați la această mulțime nemăsurată de oșteni și se opriră, ștergându-și lacrimile.

— Ne ducem la vale să ne cătăm stăpân, că nu mai avem nimic! abia slomni unul.

— Cum așa, nu mai aveți nimic? Ce vrea să ascundă această vorbă.

— Iacă bine, măria-ta, răspunse celălalt flăcău. Dacă ne-a luat tot, se cheamă că nu mai avem nimic!

— Vorbește lămurit, măi băiete, cine și ce v-a luat?!

— Am avut și noi, măria-voastră, o turmă de mioare, rămasă de la tata, Dumnezeu să-l ierte, c-a murit astă-vară în bătălia cu sârbii de la Velbujd.

— Ei și?

— Și ne-a luat toate oițele, ba și măgarul, și câinii, măria-voastră! Și aici flăcăul izbucni într-un plâns amarnic, de nestăpânit. Ni le-a luat Basarab vodă, nu l-ar mai răbda Dumnezeu și Maica Domnului!

Văzându-l nerăbdător pe rege să afle ce vorbește cu cei doi flăcăi, Danciu îi tălmăci spusele acestora, iar Carol Robert grăi repezit:

— Întreabă-i dacă știu cumva să ne scoată mai repede în Ardeal.

Dar la întrebarea lui Danciu, păstorașii ridicară din umeri că nu știu.

— Cum se poate? se oțărî boierul român. Voi, care umblați cu oile pe toate coclaurile? De ce mințiți?

Și, mâniat peste fire, Danciu trase spada, îndreptându-și calul spre ei.

— Știm măria-ta, știm! scânci unul, dar n-avem vreme să v-arătăm, că trebuie să mergem de vale după stăpân.

— Măria-ta, îndrăzni celălalt flăcău, dacă v-arătăm drumul ne luați și pe noi în Ardeal, că ne-am săturat de Țara Românească ca de mere pădurețe?

Danciu îi tălmaci regelui ce vorbise cu păstorii și Carol Robert încuviință:

— Cu atât mai bine! Asta e o dovadă că au să ne ducă pe un drum bun, care să le fie și lor ușor. Și, dacă vor să vină cu noi de bunăvoie, înseamnă că n-au de gând să ne înșele. Înainte deci după cei doi păstori! Fără voia lor îi avem în ochi tot timpul. Dați poruncă de plecare!

Și flăcăiașii făcură calea-ntoarsă, începând urcușul cu boierul Danciu și încă vreo trei călăreți după ei. Iar oastea ungurească, oameni și cai, începură să se miște după șerpuirile drumului de munte, întocmai unui balaur uriaș, ce nu-și găsește astâmpărul, părăsind Curtea de Argeș și strecurându-se în adâncimea înnegurată a codrului.

•

În vremea aceasta, Basarab vodă se pregătea să-și primească vrăjmașii așa cum se cuvenea unei oștiri atât de mari, având în

fruntea ei pe faimosul rege Carol Robert, pe Toma, voievodul Ardealului, și pe atâția nobili și clerici de frunte ai Ungariei. Drumul, prin care aceștia trebuiau să treacă din Țara Românească în Ardeal, era unul singur, la Posada, și acesta îngust, cum cu greu se poate închipui. Era o adevărată strâmtoare, mărginită de stânci înalte și prăpăstioase, cu neputință a fi urcate de cineva. Aici se afla Basarab vodă cu oștenii săi încă din zorii zilei de miercuri, 6 noiembrie, 1330. Ai fi zis că e o mulțime nenumărată de zidari, dulgheri și arhitecți, care lucrează cu sârg și neostoită râvnă la ridicarea unei mărețe cetăți. Dar toți oștenii lucrau aici după porunca celui mai mare și mai destoinic lucrător dintre ei: Basarab vodă, laolaltă cu boierii cei mari, în frunte cu banul Radu Mărăcine și cot la cot cu oștenii de gloată. Iar glasul voievodului se auzea răspicat și puternic, cald și armonios, ca sunetul unui clopot viu, plin de prietenie și îndemn:

— Aci, feții mei, săpați șanțul mai adânc și acoperiți-l cu crengi și frunze cu dibăcie! Dincoace prăvăliți stânci și pietroaie! Să mai strâmtăm puțin locul, că se pare că-i cam lărguț. Așa! Voi, cei de pe creste, mânați ferăstraiele mai repede oleacă. Să fiți cu băgare de seamă să nu tăiați copacul de tot. Să se țină numai în coajă. Și acum, câțiva dintre voi, mai tineri și mai ageri, tu, Neculăiță, și tu, bănișorule Vlad, haideți cu mine în susul muntelui, de-a lungul trecătorii, ca să meșterim ceva și la ieșirea din strâmtoare înspre Ardeal. Că de va izbuti să se strecoare vreunul pe acolo, va să-mi rad barba, ca să nu aibă de ce mă scoate regele Carol Robert din bârlogul meu, precum în gura mare s-a lăudat!

Un hohot de râs se auzi din partea oștenilor porniți după vodă, care suia mai abitir ca un flăcău de douăzeci și cinci de ani.

•

Seara se lăsase parcă mai grăbită de cum se așteptau românii. Frigul începuse să se facă simțit acum, noaptea. La adăpostul câtorva focuri mici, potolite și aprinse în dosul stâncilor, ca să fie ferite vederii oricui, stăteau oștenii de taină, depănându-și amintiri și povestind întâmplări de demult. Pe două buturugi proaspăt retezate ședeau, înconjurați de boierii și de oștenii rezemați în spade, Basarab vodă și banul Mărăcine, cel mai mare boier în rang după domn, el însuși stăpânind, ca și

un voievod, întreg ținutul Olteniei. Ultimul își continuă rugămintea către vodă, care părea cam îndărătnic:

— Măria-ta, nu-l poți lipsi pe fiul meu Vlad de această mare cinste. L-ai văzut ce poate și că-i tare de vână. Chiar măria-ta i-ai spus că te-a ajutat la întărituri ca nimeni altul.

Aci se auzi și glasul lui Nicolae-Alexandru vodă, fiul lui Basarab:

— Măria-ta și preaiubitul meu părinte, cer iertare și îngăduință că mă rog și eu pentru vărul Vlad. Aceasta ar fi cea dintâi a sa luptă. Va fi o luptă mare. De ce să nu-și lege și el numele de ea?

Atunci se așternu o liniște neașteptată. Nu se mai auzeau decât freamătul frunzelor, cântecul pătrunzător al păsărilor de noapte ale codrului și răsuflarea șuierată a oștenilor. Bine știa toată suflarea românească despre vodă Basarab că mai mult ca orice pe lume ținea la acest fiu al său, Nicolae-Alexandru, care-i semăna întrutotul, și mai vârtos la vitejie. Și cum vodă mai stătea în cumpănă parcă, Nicolae-Alexandru rosti mai departe:

— Vom veghea asupra lui și-l vom ocroti ca pe un frate. Iată, printre noi se află și bunul său frate de lapte Răduțu și vestitul pentru marea sa putere, cum alta nu se mai știe, neică Miroslav, zis și Măciucă, preacredinciosul slujitor și prieten al Mărăcinilor. Și apoi, dacă noi, toți feciorii măriei-tale, luăm parte la luptă, el de ce n-ar lua?

— Vezi că mi se pare prea crud pentru această grea încercare, Alexandre!

— Cu doi-trei ani mai mic decât noi, măria-ta! Nu vezi că i-a mijit și mustața?

Aci vodă, neputându-și stăpâni râsul, spuse:

— Dar oare cu mustața se va bate el, Alexandre? Dacă-l luați sub ocrotirea voastră precum ai spus, fie! încuviință domnul.

Și atunci, pentru întâia dată, boierii țării și oștenii văzură ce nu mai văzuseră nicicând până atunci: amândouă mâinile lui vodă sărutate în aceeași clipită de către cei doi tineri căzuți în genunchi în fața măriei-sale. Cu sufletul înfiorat de o dulce bucurie, Basarab vodă își cuprinse oștenii într-o privire de părintească dragoste și le grăi molcom:

— Iubiții mei oșteni, fiți gata! Dușmanul se va arăta în curând. El ne-a cătat pe noi și ne-a încălcat moșia cu mare zgomot și sodom de oaste. Să-i dăm dară răspunsul ce i se cuvine la o asemenea faptă mârșavă! Noi bine știm cu toții, dragii mei, că

strămoșii noștri n-au cătat pricini de ceartă nimănuia niciodată. Și nici n-au încălcat țara nimănui. Întotdeauna ei și-au apărat această țărișoară, întru atâta râvnită, cu aleasă vitejie, dându-și viața pentru ea. Să arătăm încă o dată tuturor, feții mei, că Țara Românească nu poate fi supusă și umilită atâta vreme cât pământul ei blagoslovit va naște fii care s-o apere! Vă doresc izbândă, copiii mei!

Un „urrraaaa” izbucni din mii de piepturi cu atâta putere, de clocotiră văile, arătând că vorbele domnului au găsit adânc răsunet în inimile lor viteze.

•

Pe culmea semeață a stâncilor ce străjuiau strâmtoarea de la Posada ca pe niște metereze, oștenii lui Basarab, plini de nerăbdare și înfrigurați, abia de mai aveau putere să aștepte oastea vrăjmașă ce se mișca cu încetineală de melc. Și iată că dinaintea oștirii lui Carol Robert se înălțară deodată munții, prin care era tăiată strâmtoarea pe unde trebuiau să treacă.

— Cum, pe aici? se miră regele, nevenindu-i să creadă.

— Pesemne că alt loc mai bun de trecere nu e pe aproape maiestate, răspunse Danciu. Văd că cei doi flăcăi au și apucat-o voinicește printre pereții stâncilor. Să ne grăbim, luminate stăpâne, să nu ne apuce întunericul pe cale, că ne va fi mai greu!

— Să mergem dară, că n-avem încotro! încuviință regele.

Îndată mulțimea de ostași porni înghesuită, înaintând cu greu, dar cu bucuria că va ajunge, în sfârșit, la limanul dorit. Și, în scurtă vreme, întreaga strâmtoare fu cuprinsă de oșteni. Când se uitau în sus zăreau cerul ca pe o funie lungă și albastră, întocmai unui râu în nemișcare. Dar când oastea ajunse la locul unde se sfârșea strâmtoarea, cei doi flăcăi de călăuză parcă intrară în pământ. Îngroziți, oștenii unguri văzură ridicată înaintea lor o puternică întăritură de stânci și trunchiuri de copaci, peste care cu greu s-ar fi putut cățăra o capră sălbatică, necum un om; iar în dreapta și-n stânga erau strânși de pereții munților drepți sau încovoiați ca burta unei uriașe corăbii, cu neputință de a te urca pe ei.

Când cei din urmă vrăjmași pătrunseră în strâmtoare, deodată se iviră, ca din pământ, românii care făcură zid de oameni, de nu mai putea unul măcar să dea înapoi. O spaimă cumplită străbătu în aceeași clipă întreaga oștire. Căutând o scăpare

neașteptată, oamenii își ridicară privirile spre cer, dar nu zăriră altceva decât crestele prăpastiei, înțesate de români în cămăși de in sau în sarici mițoase, cu arcurile întinse, gata să le sloboadă. De sus, oamenii din fundul genunii se vedeau ca niște copii. Arcașii stăteau încordați ei înșiși, nu numai arcurile lor, fiecare avându-și ținta lui și așteptând porunca domnului cu abia stăpânită răbdare. Și deodată se auzi un glas gros și puternic, asemenea unui clopot:

— Acumaaa… săgetați!

Din sute de arcuri țâșniră sute de săgeți, ce se repeziră în vale ca niște lungi rândunici fermecate. Și, în clipa următoare, se auziră vaietele prelungi ale celor răniți. Ca la o poruncă neauzită, arcașii se traseră îndată un pas înapoi, potrivindu-și alte săgeți; iar locul lor îl luară cu o iuțeală nemaipomenită oșteni care se aplecară de șale așteptând. Din nou glasul cel gros se auzi din spatele lor:

— Acumaaa… prăvăliți!

Și-atunci de pe crestele ascuțite ale Posadei se prăbușiră la vale, asupra celor prinși între pereții stâncilor, bolovani de piatră spartă și trunchiuri de copaci, oare veniră cu un vuiet îngrozitor nemaiauzit până atunci de urechea omenească și care te înfiora până în măduva oaselor. Cei ce lucrau la stânci și copaci se traseră ei de astă dată înapoi, lăsând din nou locul arcașilor, care abătură cu aceeași sete o nouă ploaie de săgeți asupra vrăjmașilor. Era în dimineața zilei de 9 noiembrie a anului de pomină 1330. Oștenii unguri cădeau ca secerați în dreapta și în stânga, morți sau răniți de moarte. Valea vuia de vaietele ce se înălțau către peticul de cer albastru, ce abia se mai zărea, sfârtecat de mulțimea săgeților, care nu conteneau decât ca să facă loc sfărâmăturilor de stâncă și trunchiurilor de copaci. Regele Carol Robert își pierduse cu desăvârșire stăpânirea de sine. Descălecând, abia avu vreme să intre într-o văgăună a muntelui cu câțiva nobili din suita sa.

— Ce facem, maiestate? întrebă magistrul Martin. Românii ne prăpădesc!

— Am fost luați pe nepregătite. Cine se aștepta la această groaznică întâmpinare? Abia acum îmi dau seama că cei doi păstori au fost iscoadele lui Basarab… și că am fost atrași atât de ușor în această capcană, de unde nu știu cum vom putea ieși.

— Dar până atunci, mărite rege?

— Să înceapă lupta și ai noștri! Să se ascundă cum pot, pe unde pot și să tragă în sus cu arcurile orbește, care cum va putea. Și apoi om vedea ce-o mai fi!

Dar, fără să le fi spus regele lor, ungurii se reculeseră, își căutară locuri de adăpost și, îndreptându-și arcurile spre marginile prăpastiei, dădură drumul la stoluri de săgeți. Neașteptându-se la vreun răspuns din partea vrăjmașilor, căzură și din partea românilor mulți dintre aceia ce tocmai prăvăleau copaci și stânci. Atunci bănișorul Vlad Mărăcine, ce se avântase în luptă cu o nemaipomenită îndrăzneală pentru vârsta lui, strigă:

— Toți la pământ! Nu mai trageți decât din dosul stâncilor! Să nu se mai arate nimeni pe creste!

Oamenii îl ascultară și săgețile abătute din nou de către unguri asupra crestelor se loviră de piatră sau se înfipseră în copacii ce străjuiau înălțimile. Lupta nu conteni până în amurg. Înserarea aduse puțină liniște în cele două tabere. Cei de jos își strângeau morții și rănițiii, care-și înăbușeau gemetele de durere, temându-se să nu atragă asupra lor noi primejdii. La mâncare nimeni nu se mai gândea în această nenorocită împrejurare; dar setea începuse să-i chinuie mai cu seamă pe cei răniți. Norocul le surâse acestora, căci în spatele unei stânci, unde s-ar fi așteptat mai puțin, prinseră susurul unui izvoraș și strânseră apă în coifuri. Băură și își spălară rănile, potolindu-și durerile pentru câteva clipe. A doua și a treia zi lupta se desfășură la fel ca și în cea dintâi zi: săgețile plouau și dintr-o parte și dintr-alta, morții și rănițiii se înmulțeau și nimeni nu știa cum avea să se sfârșească bătălia.

•

În noaptea de 11 noiembrie, în cortul său așezat într-un luminiș, la adăpostul unor brazi falnici, Basarab își chemase la sfat boierii de credință. Printre aceștia erau cei trei care fuseseră trimiși în solie la regele Carol Robert. Mai ținuse măria-sa ca la această adunare de taină să fie de față, în afară de feciorii săi, și bănișorul Vlad Mărăcine, care-i plăcuse foarte voievodului pentru îndrăzneala și agerimea lui. Fără să-și piardă vremea, învăluindu-și gândurile în vorbe alese, Basarab vodă grăi:

— Bănuiesc, boieri dumneavoastră, că la sfârșitul acestei cea de-a treia zi de aprigă luptă, vă întrebați, pe bună dreptate: „Ce mai așteptăm de nu ne aruncăm asupra lor, ca să sfârșim odată bătălia?”

— Cam așa, măria-ta?! mormăiră boierii în bărbi.

— Iată care e gândul meu! Au să ne cadă în mână Carol Robert, au să înalțe steag alb de pace. Aceasta aștept eu!

— Dar dacă n-o fi niciuna, nici cealaltă, măria-ta, atunci ce facem? îndrăzni banul Radu Mărăcine.

— Înțeleaptă întrebare ai pus, bane! grăi vodă zâmbind. Să nu crezi domnia-ta că nu m-am gândit și la asta! Voiesc a ști degrabă ce gânduri îi frământă pe cotropitorii noștri, ca apoi să știu ce să facem noi. Pentru aceasta însă mi-ar trebui un om de nădejde care să pătrundă în tabăra lor. Îl voi găsi oare?

Și-atunci, ca împins de un arc nevăzut, țâșni în sus bănișorul Vlad Mărăcine, care strigă:

— Pesemne că ai uitat de mine, măria-ta!

— Nu te-aș fi vrut pentru această treabă tocmai pe tine… singur!

— Păi nu va fi singur, doamne! sări bătrânul Mărăcine. De lângă el nu lipsesc niciodată cei doi tovarăși ai lui: Răduțu, frate-său de lapte, și uriașul Măciucă.

— Voinicul acela ce prăvălea stânci și copaci ca nimeni altui? Ei bine, atunci încuviință vodă, să nu pierdem vremea dară. Să vină și cei doi, să stăm de vorbă asupra celor ce le au de făcut în această noapte chiar!

•

În tabăra vrăjmașă, dacă se mai putea numi tabără acea mulțime de ostași ce păreau trestii bătute de vântul deznădejdii și al morții, domnea cea mai mare groază și zăpăceală ce se putea închipui. Nimeni nu putea să scape din această capcană groaznică în care căzuseră. Dacă vreunul încerca să se aburce pe peretele stâncii, zgâriind cu unghiile și cu pintenii, cădea înapoi numai după doi pași, sleit de vlagă. Era cumplită învălmășeala de cai și de oameni, căzuți laolaltă pe fundul drumului stâncos. Și în aceeași seară chiar, ajungând la capătul puterii sale de stăpânire, regele, uitându-și că trebuie să fie pildă și îndemn până în ultima lui clipită, oricât de grea s-ar dovedi aceasta, începu să urle de spaimă și de furie ca un ieșit din minți:

— Scoateți-mă din iadul acesta, căci altfel îmi fac seama în fața voastră! Boier Danciule, ești în țara domniei-tale, nu cunoști pe aici vreo văgăună de șarpe, vreo vizuină de vulpe, vreo crăpătură în stâncă, pe unde să ne strecurăm?

Danciu își plecă fruntea cu neputință, îngăimând doar atât și ridicând din umeri:

— Maiestate!

— Unde mi-s prepoziții[1] mei? Unde-s Mihail și Nicolae?

— Au pierit, maiestate, de ieri seară!

— Și de ce nu mi-ați spus? Unde e bătrânul magistru Andrei, purtătorul sigiliului meu?

— Mărite stăpâne, nu se mai știe nimic de el. A pierit pesemne și dânsul.

— Cu sigiliul regal?

— Da, maiestate!

— Aaaa, gemu regele, scrâșnindu-și dinții, de credeai că-i scuipă apoi afară din gură. Aaah, ce mi-a fost dat să văd și să aud, Dumnezeule! Și strângându-și tâmplele în palme, își clătină capul în dreapta și în stânga, voind parcă să-și alunge durerea ce-l cuprinsese și gândurile negre ce puseseră stăpânire pe el. Cine m-a pus să vin în această țară, cine? Și de ce? Ca să-mi pierd viața?

Apoi, sărind în sus și îndreptându-și trupul, de parcă s-ar fi sculat atunci din somn, grăi șuierat:

— Să vină aci, îndată, toți nobilii care mi-au mai rămas! Trebuie să luăm o hotărâre, oricare ar fi aceea, căci în această stare nu mai putem trăi!

•

Noaptea de luni, 11 noiembrie, 1330, venise peste munți senină, dar rece. O liniște ce te înfiora prin netulburata ei măreție căzuse peste locuri, grea. Jumătatea de lună ce stăruia pe întinderile albastre ale cerului revărsa lumină din belșug, ca să vezi nu numai lângă tine, dar și în depărtări, dacă aveai ochi ageri. Și iată că straja din tabăra românească văzu cu adâncă mirare cum din cortul lui Basarab vodă ies trei oșteni unguri, luând-o pe o potecă tăinuită ce-i scotea de vale la poalele prăpastie!. Dar abia apucă să se mire, că o labă păroasă ca de urs îi astupă gura și auzi vorbă românească:

— Porunca lui vodă, neică! Acu' ne cunoști?

---

[1] Rang superior în administrația bisericească.

— Mergeți sănătoși, vere! Și să veniți la fel, le grăi straja, trăgând aer cu nesaț în piept.

Pe cărăruia ce ducea la vale cei trei unguri coborau pe sărite mai mult, ajutați de lumina binevoitoare a lunii, nerăbdători să ajungă cât mai repede jos. La jumătatea drumului, cel care părea a fi mai mare peste ceilalți doi, șopti:

— Să ne oprim puțin aci! Poate găsim un loc mai ferit, pe unde să pătrundem în tabăra vrăjmașă.

— Numai să n-alunecăm și să ne dăm de gol!

— De ce mai avem atunci frânghii cu noi?

— Apoi pentru domniile voastre or fi bune la ceva, grăi uriașul ce-i însoțea, dar pe mine cine naiba mă poate ține?

— Doar n-o să scoți un brad din rădăcini? Fiți gata! Și cu multă băgare de seamă la colțurile de stâncă pe care punem piciorul. S-ar putea să ne întoarcem tot pe aici. Dar, până atunci, luna a apus.

Și cei trei, legând funii groase de copaci și stânci, coborâră cu mare grijă coasta prăpăstioasă ce-i ducea în mijlocul taberei ungurești. Aci domnea o liniște de moarte. Oșteanul de strajă din partea aceea, frânt de oboseală, adormise de-a-n-picioarelea, rezemat de un copac și sprijinit în sulițe. Deodată asupra lui se abătu un pumn zdravăn ca o măciucă și se lăsă jos cu un suspin adânc.

— Acum e acum! grăi căpetenia cetei. Tu, frate Măciucă, rămâi pe aci pentru orice împrejurare. Dacă s-o ivi vrea primejdie, să aibă cine să ne apere. Măcar că bine ar fi să ne întoarcem tot cum am venit, fără zarvă. Că nu pentru bătălie am venit noi, ci pentru altceva.

— Am înțeles, stăpâne! Unde m-ai lăsat, acolo ai să mă găsești. Mergeți cu bine!

Și Vlad Mărăcine o apucă tiptil în sus, cu Răduțu după el. Drumul prin mijloc era liber, căci oștenii se trăseseră la adăpost spre pereții prăpastiei și dormeau istoviți sau gemeau chinuiți de răni, fără să le mai pese de ce se întâmpla în jurul lor. Departe, în adâncitura unei stânci din spatele unei perdele, se zărea lumină. „Acolo e ce e” își zise Vlad. Apoi îi grăi în ungurește lui Răduțu:

— Într-acolo, frate-meu!

Și ușor, de parcă ar fi avut aripi la picioare, în câteva clipite ajunseră în fața perdelei. De aci se plimba încoace și-ncolo

oșteanul de strajă. Mai ușori ca niște pisici se traseră într-o parte și ascuțindu-și urechile ascultară. Vlad își ținea răsuflarea și abia se stăpâni să nu țipe, auzind glasul lui Dezideriu, fiul lui Dionisie, cel care rămăsese ban la Severin, grăind către regele Carol Robert:

— Da, maiestate, așa e precum vă spui. Toți au băgat de seamă că românii cată cu orice preț să-l prindă pe mai-marele oștirii maghiare, pe maiestatea voastră. Cercetează într-una și pretutindeni locul unde v-ar putea găsi, fie și numai ca să vă rănească!

— Știu, Dezideriule, răspunse regele, dar ce pot face în această îngrozitoare capcană, în care mă aflu de trei zile, fără să mă pot apăra măcar, așa cum îmi cere rangul și vitejia mea? oftă el. Îmi poate da oare cineva vreun sfat de cum aș putea ieși din acest mare și cel mai greu impas al vieții mele?

Atunci se auzi vorbind magistrul Martin cu multă hotărâre:

— Să fugiți, maiestate!

— Cum? strigă regele, prefăcându-se jignit. Un Angevin să fugă din fața primejdiei?!!

Magistratul Martin adăugă:

— Da, maiestate, altă scăpare nu văd!

Iar Danciu, zâmbind oarecum cu înțeles ascuns, zise cam în doi peri:

— Da, maiestate, fuga e rușinoasă, dar e sănătoasă! În împrejurarea nenorocită prin care trecem sfatul acesta este cel mai bun cu putință. Toți cei care au rămas în viață aci, mai devreme sau mai târziu, va trebui să fugim într-un fel sau altul. Altminteri pierim de-a surda, ca niște șoareci prinși în capcană.

Regele mai stete o clipă pe gânduri și apoi spuse:

— Așadar, nobilii mei și sfetnicii mai îndeaproape, atât maghiari, cât și români, îmi dau aceeași povață: să fug! Nu m-așteptam la aceasta, să vă spun drept!

— He, he, maiestate, grăi iarăși Danciu cu același zâmbet, măcar să găsim locul pe unde, că de fugit fugim noi!

— Oare să fie atât de greu să găsim vreun loc pe unde să ne strecurăm? întrebă acum cu oarecare grijă regele.

— Maiestate, zise Dezideriu, iată ce m-am gândit eu că ar fi bine să facem ca să înlesnim cât mai mult fuga maiestății voastre. Știu toți că mândria mea cea mai mare dintotdeauna a fost…

Dar Vlad Mărăcine nu mai apucă să audă sfârșitul vorbelor lui Dezideriu, că două veverițe, ce se alungau una pe alta, trecând prin fața lui Răduțu, îl făcură pe acesta să strige:

— Ptiu, fir-ați…

Îndată se făcu mare larmă. Pânza ce acoperea văgăuna fu dată repede la o parte și cei ce se sfătuiau abia apucară să vadă doi osteni unguri, fugind cât îi țineau picioarele și apoi mistuindu-se în noapte.

— După ei! țipă ascuțit regele Carol Robert. Să nu ne scape! Ce au căutat aci? Unde-i straja?

Cercetând cu felinarele în dreapta și-n stânga, îl găsiră pe ostașul de strajă legat fedeleș și fără suflare.

— A, ticăloșii! strigă înfuriat Carol Robert. Trădătorii! După ei…! O pungă cu aur aceluia care mi-i va aduce aci!

Se făcu larmă în întreaga tabără, oștenii se treziră somnoroși, căscând și înjurând de mama focului, obosiți de moarte și fără să se sinchisească prea mult de îndemnul și făgăduiala maiestății sale.

Doar câțiva, încă amețiți de somn, se ridicară cu greu și porniră după cei doi fugari. În câteva clipe însă, ceata urmăritorilor se mări și cei trei oșteni români, înveșmântați în straie ungurești, se văzură căutați cu înverșunare de peste douăzeci de oameni, gata să-i ciopârțească.

Sărind din piatră-n piatră, ușori ca niște căpriori de munte, cu o iuțeală pe care nu și-o cunoscuseră până atunci, Vlad și Răduțu se-ndreptau gâfâind spre locul unde-l lăsaseră pe Măciucă.

Dar acesta, nicăieri. Și tocmai când pierduseră și nădejdea să-l mai găsească și se hotărâseră să-nceapă a se aburca pe stânci la întâmplare, auziră un șuierat de mierloi, ce parcă se rătăcise în noapte:

— Țiurloi, țiurloi! și deodată, de după un paltin bătrân se ivi uriașul.

— Măciucă! strigă bucuros cu sufletul la gură Vlad. Suntem urmăriți… Vin ungurii valvârtej după noi. Ațin-te… și vezi ce faci, că-n tine ne e nădejdea. Altminteri, moartea ni s-a tras din pozna asta, să știi!

— Iute! strigă Măciucă, iute, după stâncă… tupilați, cu spada-n mână… odihniți-vă câteva clipite… și fiți gata la semnul meu!

Vlad și Răduțu săriră-n spatele stâncii și nimeriră pe un covor de mușchi moale și mătăsos.

— Aici am să mă-ntorc pe liniște să-i trag un pui de somn, să se ducă vestea! glumi Vlad Mărăcine.

— Auzi-i c-au sosit! strigă Măciucă și, înainte de a-i zări la lumina lunii ce scălda valea într-o baie de aur, începu să-și rotească ghioaga pe deasupra capului.

Cei douăzeci de oșteni vrăjmași se opriră în fața desișului în care se pierduseră cei urmăriți, când, ridicându-și ochii, zăriră deasupra lor, pe creasta stâncii, la o înălțime de cinci picioare, o arătare mătăhăloasă, parcă desprinsă din basme, ce le-nghețā sângele-n vine cu strigătul său, asemenea unui tunet năprasnic:

— Ce vreți, mă?

Și dându-se trei pași înapoi se repezi de pe-nălțime sărind în mijlocul lor și prăbușindu-i la pământ ca pe niște ciuperci.

Un nou strigăt de mânie ieși din pieptul acestui Sfarmă-Piatră: „Vă mănânc de vii” și o bătălie cruntă începu cu cei care mai rămăseseră în picioare.

Dar socotindu-l vreun duh rău al pădurii, cei mai mulți o rupseră de fugă înapoi, urlând îngroziți.

Atâta a fost tot. Când Măciucă se-ndreptă de șale, auzi deasupra capului niște râsete ce nu se mai puteau potoli.

— Halal să-ți fie, neică Măciucă! desluși el glasul lui Vlad.

— Bine că fuseră ăștia, stăpâne! începu să râdă și Măciucă. Îmi mai dezmorții nițel oasele, că înțepenisem de tot pe stâncă, așteptându-vă!

•

— Ce face vodă Basarab? întrebă în șoaptă Vlad Mărăcine pe ostașul ce stătea de strajă în fața cortului domnesc.

— Ce să facă, boierule, se odihnește! Dar mi-a spus că poți intra la măria-sa la orice ceas din noapte vei veni.

— Atunci, am intrat!

Vlad dete ușor la o parte perdeaua de la intrare și pătrunse încet, cu sfială, cu gândul că de l-o găsi dormind pe vodă să plece fără a-l mai trezi din somn în miez de noapte.

Dar Basarab vodă nu dormea. Nici măcar nu se odihnea pe pat, ci stătea cu capul prins în mâini pe o laviță de tisă, lucrată numai în înflorituri.

— Asta știu că nu mă îmbie la somn că-i tare, nu glumă! râse domnul. Spune, Vlade, te ascult!

— Măria-ta, i-am găsit pe toți taman asupra unui sfat. Carol Robert vrea să fugă mâine pe unde o putea, numai să fugă!

— M-așteptam la asta, răspunse Basarab.

— Dezideriu tocmai voia să-i spună ceva, precât am priceput eu, de mare însemnătate, când două veverițe, alungându-se prin copaci, au rupt niște crengi chiar în fața văgăunii unde se adăpostea regele. Au ieșit cu toții și am fost nevoiți să fugim!

— E destul ce ai aflat! Du-te și dă poruncă strașnică în numele meu chiar în această noapte să se întărească străjile la prăpastie și toți să fie cu ochii în patru. N-ar fi rău, Vlade, să pot sta de vorbă cu maiestatea Carol Robert între patru ochi și să-l poftesc în bârlogul meu, spre a mă scoate o dată de barbă, că nu mai am răbdare!

Vlad râse, sărută mâna domnului țării și grăi:

— Am înțeles, măria-ta, și voi face totul precum ai poruncit!

•

Cea de a patra zi de luptă se sfârși o dată cu începutul serii. Acum însă, parcă printr-o înțelegere tăcută, oștenii din amândouă taberele luptau cu mai puțină străşnicie. Erau toți obosiți peste măsură. Dar o dată cu venirea amurgului, înainte de a cădea seara de-a binelea, în tabăra română începu o mare forfotă. Vlad Mărăcine, cu Răduțu și Măciucă nu mai aveau astâmpăr și umblau de colo-colo ca niște zănateci pe crestele prăpăstioase, scrutând întunericul ce începuse să cuprindă trecătoarea.

— Ce i-ai spus lui vodă, Vlade? îl întrebă a nu știu câta oară Răduțu.

— Of, te ții de mine ca scaiul de oaie! Doar n-ei fi vrut să-i spun că frate-miu de lapte s-a speriat de două sărmane veverițe, ai? De-ar fi fost un jder măcar, mai du-te vino, dar așa, măi Răduțule, prea te-ai făcut de râs. Știu eu ce i-am spus. Tu fii cu ochii la treabă… și nu te mai speria de umbre!

Nici nu știură când ajunseră în fața domnului, care ca și ei privea în prăpastie, dindărătul unei stânci înalte. Deodată, Vlad Mărăcine tresări și strigă mai tare decât ar fi vrut:

— Măria-ta, mă înșală văzul cumva? Acela care încearcă să se pituleze pe după stânci, cătând ieșire la liman și privește cu fereală în toate părțile, nu-i chiar vrășmașul nostru de moarte, regele Carol Robert?

Vodă Basarab își aruncă privirea-i vulturească într-acolo și grăi molcom:

— Aș jura, Vlade, că-i chiar el, dacă nu mi s-ar părea mai tânăr și mai tras la trup.

— Măria-ta, râse Vlad. A întinerit și s-a tras la trup de foame. Puțin e să nu mănânce ca lumea patru zile încheiate? Da' nu-mi scapă, orice-ar fi!

Basarab vodă îi puse mâna pe umăr și-i grăi cu blândețe:

— Să nu uiți o clipă, Vlade, că este ceea ce este! Și să-l aduci nevătămat și cu multă bunăcuviință dinaintea domniei-mele, așa după cum ne-a fost vorba azi-noapte în cort!

Vlad Mărăcine îi trase pe Răduțu și pe uriașul Măciucă spre adâncitura unde-l zărise pe regele Carol Robert, care încerca să se cațăre spre o ieșire. Dar când acesta se aștepta mai puțin și credea că, în sfârșit, a ajuns la limanul dorit, se trezi ca din senin în spate cu doi flăcăi vânjoși ce-l cuprinseseră în brațe ca-n niște menghine.

— Adastă o clipă, maiestate, nu te grăbi așa! Să stai puțin de vorba cu baciul nostru, că de când te așteaptă să-l scoți de barbă din bârlogul lui! îi grăi batjocoritor Vlad Mărăcine. Hai, opintește-te puțin! Sus, maiestate, sus! Dar, când îl întoarseră pe rege cu fața către ei, strigară cuprinși de uimire:

— Dar ăsta nu-i Carol Robert, ăsta e Dezideriu, fiul lui Dionisie, cel ce așteaptă colaci calzi la bănia de la Severin!

Dezideriu tăcu, privind împrejur și gândindu-se cum să facă pentru a pierde cât mai multă vreme, spre a-i da pas regelui să fugă. Vlad Mărăcine adăugă, abia stăpânindu-și mânia groaznică ce începuse să-l cuprindă:

— De când ai ajuns rege al Ungariei, Dezideriule, măria-ta? Că până mai ieri mâncai împreună cu tat-tu, vânzătorul, pâinea albă și dulce a acestei țări blagoslovite!

Dezideriu continuă să tacă. Atunci Măciucă strigă:

— Bănișorule Vlad, el o fi șoarece acum, dar domnia-ta nu ești pisică. Nu-i vreme să ne jucăm cu el. E limpede că s-a îmbrăcat în straiele regelui, ca să ne înșele, spre a-i înlesni fuga acestuia, îmbrăcat și el cine știe cum. Deci cată a isprăvi degrabă cu acest vânzător de neam și a porni de istov după regele cel adevărat, care nu putea ajunge prea departe!

— Bine-ai grăit, neică Măciucă! și Vlad, cuprinzându-și spada cu amândouă mâinile, se ridică cumplit la vedere, în toată

înălțimea sa, lăsând-o asupra lui Dezideriu, care pică, fără a avea timp să-și dea seama de ce se petrece cu el.

— Așa să piară toți vânzătorii de țară! grăi Vlad Mărăcine cu scârbă. Și acum... după regele cel adevărat! Aduceți cai și să coborâm coasta în grabă. E noapte acum și are să ne fie mai greu să-i dibuim. Ochii-n patru și urechile ciulite iepurește. Ei n-au putut pleca decât călare. Să facem liniște de mormânt, ca să prindem orice zvon.

Cât ai bate din palme, pe poteci numai de ei știute, cei trei oșteni, buni tovarăși de luptă, se aflară într-o poieniță, de unde se făceau trei drumuri: două la vale și unul spre munte.

— La vale n-au luat-o, că nu erau nebuni să coboare în inima țării noastre: au luat-o spre Ardeal...! Hai pe-aci, la un noroc. În cele din urmă tot om da de ei, că altminteri nu se poate! spuse Vlad Mărăcine.

— Greu și primejdios, pe întunericul ăsta! răspunse Măciucă. Nici ei nu pot face mare lucru pe o beznă ca asta! Luna a apus și nu se vede la doi pași!

— Nu mai e mult și se crapă de ziuă, adăugă Răduțu.

— Măciucă are dreptate, grăi din nou Vlad. Cred că regele și ai lui s-au aciuat pe undeva, așteptând, ca și noi, revărsatul zorilor. Dar cum or porni, nu se poate să nu-i dibuim!

Deodată cucurigul prelung și îndepărtat, dar puternic, al unui cocoș spintecă liniștea ce stăpânea firea.

— Dar ăsta-i cocoș de casă, fraților, râse Vlad, căci cei sălbateci au altfel de cântec! Ce-o fi cătând prin aceste coclauri neumblate?

— A fugit și el sărmanul de urgia cotropitorilor și s-a rătăcit zise Măciucă.

— Semn că dimineața-i pe aproape...! Iată că soarele a început să străpungă cerul cu sulițe de foc...! Să ne pregătim!

Nici n-apucară să meargă mai mult de vreo două sute de pași, că Măciucă, strunindu-și brusc calul, îi opri și pe ai celorlalți.

— Stați și ascultați! După tropotul copitelor trebuie să fie de trei ori mai mulți decât noi!

Vlad Mărăcine și Răduțu își încordară auzul și își puseră mâna dreaptă pâlnie la ureche.

— Sunt mai mulți, într-adevăr!

— Așa-i? făcu Măciucă bucuros. Slavă Domnului, că am cu cine-mi încerca puterile pe lumină și la drum deschis!

— Nu pot fi alții decât ei: regele Carol Robert cu ai lui! cugeta cu glas tare Vlad. Dar vorba e: cum să facem? Să dăm pinteni cailor, să-i ajungem și să-ncepem lupta, sau să le ieșim înainte pe altă cale?

— Eu zic că e mai bine să ne luăm după ei, acum, spuse Măciucă. Dacă mergem ocoliș, ne obosim și noi și caii; și apoi pierdem și vremea. Așa îi urmărim ușor până încep să urce, la o cotitură sărim asupră-le... și apoi ce mai încoace-ncolo, văzând și făcând!

•

După două șerpuituri, drumul începu să urce. Și înainte de a porni pe cărarea ce se afla în fața lor, regele și oștenii unguri stăteau în cumpănă de gând: s-o ia pe aci sau să se-napoieze, căutând altă cale, mai jos.

Dar n-avură prea multă vreme de gândire, că trei călăreți români se năpustiră cu strigăte înfiorătoare de luptă asupra lor.

Însoțitorii lui Carol Robert erau în număr de doisprezece. Și aceștia, îndată ce văzură primejdia ce se-ndreaptă asupra regelui, îl traseră pe acesta la mijloc, iar ei se strânseră în juru-i ca un adevărat zid de apărare.

— Dar vreau să lupt și eu! protestă regele.

— De ce să-ți primejduiești viața zadarnic, maiestate? îi răspunse Danciul. De-ar fi mai mulți, aș zice, dar sunt numai trei!

— Văd un bărbat și doi copii lângă el!

— Așa se pane din depărtare, sire, dar sunt doi bărbați și un uriaș, îl lămuri magistrul Martin. Acesta-i vestitul Măciucă, cel mai tare oștean al lui Basarab vodă!

— Și ceilalți?

— Cine-i poate ști? Ajutoarele lui pesemne!

Lupta cu fugarii începu foarte ciudat. Cei doisprezece oșteni din garda regelui erau strânși roată în jurul acestuia, cu spadele trase, și așteptau.

Oștenii români începură să le dea târcoale, căutând parcă un loc mai potrivit, pe unde să-i atace! Iar regele Carol Robert stătea la mijloc și se-ntorcea cu ochii ațintiți ca fermecat la uriașul care-l privea cu adâncă mirare.

Măciucă era cu mâinile goale.

Deodată, acesta se năpusti asupra cetei ungurești, puse mâna pe un oștean care-i veni în față. Pentru o clipă roata de

luptători se rupse, dar se strânse din nou și mai dârză. Măciucă se trase înapoi și când se repezi a doua oară, o dată cu el veniră și cei doi tovarăși ai săi, dar se loviră de apărătorii regelui ca de un zid de piatră, de neclintit. Uriașul izbuti să-l mai răpească și să-l mai azvârle pe unul, cu gând să ajungă la Carol Robert.

Vlad și Răduțu începură lupta de harță, cu aceleași gânduri.

Dar iată că tânărul Ladislav, fiul lui Danciul din ceata ungurească, se desprinse din roată, fugind cu o sulița-n mână la câțiva pași. Îl avea în ochi pe Măciucă. Vlad își dădu seama de marea primejdie pentru bunul său prieten și se năpusti cu spada ridicată asupra lui Ladislav.

Dar înainte de a-l ajunge, acesta îl țintise pe Măciucă și aruncând sulița cu dibăcie i-o înfipse în umărul stâng, mai sus decât ar fi voit și socotise.

Sulița tremură de câteva ori în trupul uriașului, ca bătută de vânt și acesta, răsucindu-și trupul, se prăbuși la pământ cu fața-n jos.

Vlad și Răduțu săriră îndată într-ajutorul tovarășului lor, care, ducându-și mâinile la spate, căuta să-și smulgă sulița din umăr.

— Stai liniștit! îi strigă Vlad. Nu te mișca și lasă-ne pe noi!

— Ajutați-mă să mă ridic, gemu Măciucă. Vedeți să nu fugă…

— Da' ducă-se dracului, că doar n-o să te lăsăm să mori în mijlocul drumului, ca să ne ținem după ei! spuse mânios Vlad. Și iarăși îți spun: stai liniștit, că rana ce o ai nu-i de glumă. Așteaptă să-mi trag cămașa, ca să te leg cum îți scot sulița, că altminteri pierzi prea mult sânge!

— Las' că-l pun eu la loc la Curtea de Argeș din poloboacele lui Basarab vodă! zâmbi Măciucă.

— Eh, oftă Vlad, dacă-ți mai arde de glumă, e semn că rana nu-i prea grea.

— Hai, hai, gemu uriașul, că doar n-am să mor dintr-o zgârietură. Nu ăsta-i necazul, ci că ne-au scăpat din gheare! Dar a doua oară nu se mai întâmplă asta!

— Așa cred și eu, încuviință Vlad Mărăcine. Nu cred să mai îndrăznească vreodată să mai calce Țara Românească!

•

Cât de frumoasă li se părea tuturor dimineața aceea de 13 noiembrie 1330, după istovitoarea luptă din ajun!

Se nimerise o zi caldă și luminată din belșug de soarele peste măsură de darnic, o zi prietenoasă, așa cum sunt zilele

toamnelor românești. Oastea lui Basarab vodă făcuse popas înainte de a porni spre cetatea de scaun, Curtea de Argeș. Ca prin farmec se iviră berbecuții în frigări mari deasupra focurilor și burdușelele cu vin verde chihlimbariu de deal. Luminișul găsit lângă trei izvorașe reci abia putea cuprinde atâta sodom de oșteni. Iar unul dintre ei, pesemne cu gândurile în pribegie peste râpi și văi, la vreo codană ce-l aștepta cu nerăbdare, își meșterise dintr-o creangă de alun un fluieraș și acum încerca să-i țină hangul altui tovarăș de plăcută și dulce suferință, care cânta de mama focului:

„*Am umblat pădurile*,
După ochi ca murele” ,

după care se gândi că parcă tot mai potrivit este să cânte:

„*Auzi, mândro, ori n-auzi*,
Ori n-ai gură să răspunzi?
Auzi!?”

Dar iată că în locul mândrelor, la care-i mâna dorul pe flăcăii cântăreți, auziră pe Basarab vodă, care prinse a zâmbi cu mare plăcere și grăi către boierii ce-i înconjurau:

— Dragi îmi sunt feciorașii mei care de-abia au sfârșit lupta și găsesc putere să se gândească la mândrele lor și să cânte de dor. Cu asemenea tărie de virtute, neamul nostru în veci nu piere.

Bine că s-a sfârșit lupta, că mie, boieri dumneavoastră, îmi sângeră sufletul și amarnic mă mâhnesc când sunt nevoit să port războaie. Nu din fală și trufie le-am purtat, ci ca să-i alung pe cotropitorii pământului nostru sfânt și ca să-i cuprind laolaltă pe toți cei ce sunt de același neam și grăiesc aceeași limbă, sau ca să le vin în ajutor celor năpăstuiți de cei mai tari decât ei. Știu mai bine ca oricare altul că războiul aduce după sine moarte, pagubă, restriște. Ce a căutat Napolitanul în țara noastră a găsit cu vârf și îndesat! Și cred că i-a pierit pentru totdeauna pofta de a mai da ochi cu românii și de a mai cotropi pământul românesc.

• CAPITOLUL I

Aflăm cum voievodul Nicolae-Alexandru Basarab și banul Vlad Mărăcine fac o preumblare prin Țara Oltului, spre a împărți dreptate la fața locului, și cum o ceată de tătari încalcă pământul românesc, încercând să răpească niște oaspeți străini.

Cincisprezece ani încrustaseră bătrânii pe răbojul vremii după bătălia de la Posada, ani puțini pentru trecutul omenirii, dar mulți pentru viața vitezei Țări Românești, care de-abia își ridicase cu mândrie fruntea printre celelalte țări vecine. Asemenea izbândă, câștigată în asemenea împrejurări, nu se mai pomenise, și învinșii înșiși povesteau cinstit în cronicile lor cele întâmplate, așa precum fuseseră într-adevăr, ca să rămână spre amintire și adâncă învățătură acelora ce poartă războaiele din deșartă trufie peste capul și voința noroadelor dornice de liniște și bună înțelegere. Anul 1345, mai vârtos ca ceilalți, venise cu mare belșug de bucate și roade ale pământului. Cât să rămână întru îndestulare tuturor în țară și să se trimită și în țările doritoare de a avea bunătăți românești la ele acasă. Țara Românească trăia tot sub înțeleapta domnie a lui Basarab vodă, care veghea la Curtea de Argeș ca un adevărat și bun părinte asupra fiilor săi preaiubiți. Numai la bănia din Oltenia se făcuse o schimbare. Bătrânul ban Radu Mărăcine, cel mai mare boier din țară, și cel dintâi în rang după Basarab vodă, el însuși stăpânind ca un domnitor ținuturile Olteniei, se stinsese din viață mai mult din pricina rănilor căpătate în atâtea și atâtea lupte decât a anilor de viață.

Iar în locul lui, Basarab vodă îl hotărâse ban pe tânărul Vlad Mărăcine, bărbat la treizeci și cinci de ani, pe care-l cunoștea, îl prețuia foarte și-l iubea ca pe copilul său.

— Numai că trebuie ajutat cu amândouă mâinile! îi grăise domnul într-o bună zi fiului său Nicolae-Alexandru vodă. Așa precum mă ajuți măria-ta pe mine la trebile domniei, dragul și înțeleptul meu fiu!

— Poruncește, măria-ta și preaiubite tată, și voi aduce totul la îndeplinire deîndată!

— Trebile băniei oltene nu-s prea ușoare. N-ar fi rău să te repezi pentru câtva timp la Craiova și apoi să pornești împreună cu banul Vlad Mărăcine prin Oltenia. Din această preumblare numai bine ar ieși atât pentru țară, cât și pentru oameni.

•

În cerdacul larg și înalt, cu stâlpi de lemn încrustați cu înflorituri alese ale culei din Craiova, în care locuia banul Vlad Mărăcine, în seara aceea de toamnă târzie, dar frumoasă, stăteau la o masă, cu două bărdace de vin vechi, oltenesc, rubiniu și cu aromă amăruie de pelin, doi bărbați cam de aceeași vârstă, stăpânul casei și măria-sa Nicolae-Alexandru vodă, viitorul stăpânitor al Țării Românești.

— Iubite vere și cinstite bane Mărăcine, grăi rar voievodul, ca să-ți spun drept, n-aș fi crezut să găsesc buna rânduială pe care am aflat-o în Oltenia. Ești vrednic de toată lauda! Și am să i-o spun aceasta și măriei-sale Basarab vodă, din îndemnul căruia am purces aci, ca să te ajut cumva de va fi nevoie.

— Măria-ta, răspunse, fără a se îngâmfa de laudă banul, am făcut și eu mai departe ce am văzut și ce am învățat de la răposatul meu părinte, banul Radu,

— Și chiar mai mult! adaose Nicolae-Alexandru vodă.

— Acum, în drumul de întoarcere al măriei-tale la Curtea de Argeș, vei avea prilejul să vezi și unele sate de la munte. Eu am să te însoțesc, mărite stăpâne, dacă încuviințezi, până la cetatea de scaun.

— Prea mare oboseala, bane!

— Nu, doamne, căci, să-ți spun cinstit, mi-e tare dor de măria-sa Basarab vodă. Și îmi mai potolesc aleanul după taică-meu, Dumnezeu să-l ierte!

— De mult mă bate gândul, bane, să te întreb, și iartă-mă, rogu-te, dacă întrebarea mea îți cade poate cam nepotrivită: de ce ai tot stat singur până la vârsta asta? Socot că sunt multe fete care năzuiesc să-ți fie cinstite jupânese!

Banul Vlad Mărăcine stete oleacă pe gânduri și apoi răspunse zâmbind:

— Nu mi-a venit ziua, luminate stăpâne! Și apoi nici nu m-a tras inima și nici n-am avut răgaz pentru așa ceva.

Aci voievodul râse și glumi:

— Iată că eu mă aflu acum pe pragul însurătoarei de-a doua și domnia-ta nici nu te gândești la cea dintâi!

— M-au ținut în frâu multe, măria-ta. Când mi-a fost lumea mai dragă a căzut război; apoi s-a săvârșit din viață bătrânul meu; după el, la scurtă vreme, am îngropat-o pe biată maică-mea!

— Ai dreptate, dar cred că de aci înainte vei avea zile liniștite. Să știi că și Basarab vodă gândește cam la fel despre domnia-ta. Ei, noroc, și să fie într-un ceas bun, așa precum tare bun este vinul acesta oltenesc!

Și măria-sa Nicolae-Alexandru dădu bărdaca peste cap, ștergându-și apoi mustățile cu multă plăcere.

— Așadar, vorbi el mai departe, mâine te am bun tovarăș de drum și călăuză spre Curtea de Argeș, bane!

— Ca să vezi și câteva sate de munte, luminate stăpâne.

•

Din depărtare se vedeau culmile semețe ale munților Cozia, pe care-i tăia Oltul, însemnându-și cu mândrie matca în drumul său biruitor spre apa Dunării.

Călărașii domnești și ai băniei poposiră în satul Podețu, sat de vad peste Olt de pe cuprinsul boierului Statomir.

Nicolae-Alexandru vodă și banul Vlad Mărăcine hotărâseră popas aci înainte de trecerea Oltului, când, deodată, dinspre sat, se auzi un zumzet crescând de glasuri omenești, de ai fi zis din depărtare că au pornit în băjenie uriașe sute de roiuri de albine.

Și cu adevărată uimire voievodul și banul văzură înaintând prin praful drumului o ceată de vreo treizeci de oameni, strigând cu glas mare, iar un țăran bătrân din fruntea lor ținând deasupra capului un șomoiog de paie ce ardeau vâlvătaie.

— Dar ce poate să fie, bane, cu ceata aceasta de țărani, cum eu n-am mai văzut până acum?

— Măria-ta, să dea Dumnezeu nici să-ți mai iasă în cale cu asemenea obiceiuri ale pământului. Iată, și-au aprins paie în cap, cum se spune prin partea locului, ca să fie văzuți de departe. Semn că sunt tare năpăstuiți, că răbdarea le-a ajuns la margini și cuțitul la os. Înseamnă aceasta că cer dreptate de la domnie.

— Să se apropie dar și să-și spună păsul!

— Veniți, oameni buni! grăi banul. Măria-sa Nicolae-Alexandru vodă binevoiești a vă asculta cu toata grija!

Bătrânul, care își aprinsese paiele în cap, căzu în genunchi dinaintea calului domnesc; dar Nicolae-Alexandru sări repede din șa și, aplecându-se spre jăluitor, îl luă de braț, spunându-i:

— Ridică-te, unchiule, și spune-ne care ți-e necazul!

Bătrânul își îndreptă fața arsă de soare către voievod și grăi cu ochii umeziți de lacrimi:

— Luminăția voastră, s-a aflat și la noi că ați fost prin satele noastre spre a ști cum trăim. Și aflând că veți face vad peste Olt la noi, iaca am îndrăznit să vă ieșim în cale, că nu mai putem de sila boierului Statomir!

— Spune lămurit care e povestea?

— Măria-voastră, iaca, scurt, ne pune la muncă mai mult decât trebuie și ne ia din bucate mai mult decât se cuvine a-i da.

Aci glasurile oamenilor care îl însoțeau pe bătrân se ridicară cu tărie:

— Așa e, măria-ta, cu drept grăiește!

— Unde se află acum acest boier Statomir? întrebă vodă.

— La casele lui, măria-ta, unde vă așteaptă cu masa întinsă!

— Nu, zău! făcu Nicolae-Alexandru vodă. De-i așa, apoi va aștepta mult și bine. Dar de ce nu v-ați dus la bănie să vă plângeți? Iată, aci, în dreapta mea, se află măria-sa banul Vlad Mărăcine, care nu cunoaște alte căi decât pe acelea ale dreptății și vitejiei. Plânsu-v-ați lui vreodată și nu v-a ascultat?

— Ba, doamne!

— De ce?

— Umblă vorba, măria-ta, că boierul Statomir ar fi unchiul măriei-sale banului și am socotit că vom cere dreptate de-a surda, în pustiu.

— Rău ați socotit, moșule! grăi banul supărat. Eu nu cunosc altă rudă decât dreptatea adevărată. Și până acum nimeni n-a avut a se plânge de judecățile mele!

— Apăi că nici noi nu ne plângem, măria-ta!

— Să ni se aducă boierul Statomir aci, spuse banul Mărăcine cu strășnicie în glas, de tresăriră ca șfichiuiți de bici cei treizeci de oameni.

Un călăraș bănesc descălecă îndată și-i dădu calul unuia dintre țărani care porni alături de alți doi călărași ai domniei spre casa boierului Statomir. Și, fără prea multă zăbavă, boierul sosi în fața judecății din mijlocul drumului.

— Să trăiești, măria-ta! grăi el către Nicolae-Alexandru vodă.

— Și măria-sa, banul Mărăcine nu? îi întoarse vorba voievodul.

— Apăi lui îi dau numai bună ziua, măria-ta, că mi-e, cum s-ar spune, nepot!

— Aha! Îl vei cunoaște astăzi pe acest nepot ca banul Mărăcine al Olteniei, cel dintâi boier al Țării Românești după Basarab vodă: domn și stăpân în ținuturile oltenești.

Boierul Statomir rămase uluit și nu mai slomni un cuvânt. Își plecă numai capul și așa rămase, simțind că s-a petrecut ceva împotriva lui. Nicolae-Alexandru vodă îi făcu senin din ochi banului Mărăcine să înceapă judecata. Și banul grăi cu aceeași tărie, cu care poruncise să se aducă pârâtul de față:

— Iacă, boier Statomire, oamenii din satul domniei-tale și-au aprins paie în cap dinaintea domniei că nu mai pot trăi de cum îi jăcuiești. Ce ai a ne răspunde la această pâră?

— Minciuni, măria-ta, minciuni!

— De vom fi dovediți cu minciună, ridică glas bătrânul jăluitor, să fim spânzurați până la unul tustreizeci de români, iar de nu… și se opri cu teamă parcă, să nu vorbească mai mult decât trebuie.

— Treizeci sunt și nu spun adevărul? N-aș crede! rosti banul cu scârbă. Te-ai bizuit, după cum s-a și văzut mai adineauri, că-ți sunt nepot, precum ai spus. Dar te vei încredința că eu nu cunosc altă rudenie decât dreptatea, boier Statomire! Ai mai mult decât îți trebuie și vrei tot mai mult de la niște nevoiași, care tot ei ți-au agonisit avutul ce-l stăpânești astăzi, ei cu munca lor. Măria-ta, se întoarse banul către Nicolae-Alexandru vodă, binevoiește a face carte de domnie cu iscălitura și pecetea măriei-tale precum ca să se dea înapoi oamenilor deîndată tot ce s-a luat cu japca și că de li se va mai lua un bob de grâu mai mult din ce are drept boierul să ia, se va pedepsi fapta acestuia după cum se cuvine; surghiun sau oprelişte în temniță.

•

Ceata domnească, însoțită de oștenii băniei, străbăteau acum codrii munților Coziei, în care hălăduiau vietăți ce le făceau faima în lumea vânătorilor, căci mai rar să se găsească în lumea întreagă păduri în care să se afle laolaltă: capre negre, urși castanii, râși fioroși cu ciucuri la urechi și cocoși sălbatici de munte. Nicolae-Alexandru vodă, având lângă sine pe cei trei

buni tovarăși de călătorie, banul Vlad Mărăcine, Răduțu și Măciucă, tocmai treceau printr-un luminiș ținând caii de căpestre, mergând agale, scrutând cu privirea caprele negre ce zburau din piatră în piatră, de pe o stâncă pe alta, întocmai unor păsări uriașe, fără de aripi. Când, deodată, un ghem de blană castanie se rostogoli la picioarele lor. Voievodul se opri și când se aplecă să vadă mai bine ce-i, un puișor de urs se-ntinse pe spate scâncind ușor, întocmai unui cățeluș. Nicolae-Alexandru vodă întinse mâna să-l mângâie și atunci se auzi un răget înfiorător: din dosul unei tise bătrâne se năpusti asupra îndrăznețului vânător o namilă de ursoaică în două picioare și cu ochii scăpărând de mânie.

Voievodul abia avu timp să-și îndrepte trupul ca să-i țină piept ursoaicei, dar să-și tragă junghiul din teacă nu mai apucă. Oștenii se opriră uluiți de neașteptata întâmplare, neștiind ce să facă. Nu era de pierdut o clipă măcar; iar cei de față încremeniseră de spaimă. Și atunci se auzi deodată un răcnet asemenea celui al ursoaicei, care se opri zăpăcită o clipită, întorcându-și capul mătăhălos dincotro venea neașteptatul glas. Atâta, căci în clipita următoare se întinse horcăind pe spate, ducându-și laba stângă la inimă. Când Alexandru vodă își îndreptă privirile uimite din amețeala ce-l cuprinsese îl zări ca prin ceață pe banul Vlad Mărăcine, ștergându-și junghiul de blana ursoaicei și vârându-l liniștit în teacă. Voievodul îi întinse amândouă mâinile și-l trase la piept, sărutându-l cu dragoste și recunoștință:

— Frate Vlade, strânge-mă în brațe cu toată puterea că tot îmi va fi mai bine decât dacă m-ar fi strâns ursoaica!

Și începu să râdă fericit că scăpase cu bine din primejdia de moarte prin care trecuse năpristan.

•

Cetele de oșteni și slujitori se îndreptau acum de sârg spre Curtea de Argeș. Ei lăsară Rucărul în urma lor, trecură de Albești și nu se opriră nici la Câmpulung, unde cei mai mulți aveau așezarea, numai ca să ajungă mai degrabă la cetatea de scaun, spre a se înfățișa măriei-sale Basarab vodă, care adăsta cu multă nerăbdare. Dar pe când caii mergeau în trap ușor la vale, cam la jumătate de drum între Câmpulung și Curtea de Argeș, dintr-o pădure de fag apropiată se auziră strigăte înfricoșate într-o limbă neînțeleasă, dar care păreau de ajutor. Nicolae-

Alexandru vodă ridică dreapta și ceata călărașilor se opri pe dată.

— Ian ascultați, feții mei, și deslușiți-mi ce poate fi?!

— Nu mai încape îndoială că cineva cere ajutor, măria-ta! Și cată să-l dăm cât mai grabnic! spuse banul Mărăcine.

Dar iată că strigătele încetară brusc și, în liniștea ce se lăsase, de se auzea fâlfâitul pasării în văzduh, un nechezat puternic de armăsar îi făcu pe toți să tresară.

— Măciucă, strigă banul Mărăcine, și tu, Răduțule, și cine mai vrea dintre voi, după mine! Ceva ciudat se petrece aici și nu pot pleca mai departe până nu voi ști ce este. Hai, copii, suntem români doar și nu putem sta cu mâna în sân când ni se cere ajutor.

Și banul își îndreptă privirea către Nicolae-Alexandru vodă, cerându-i din ochi încuviințare.

— Grăbește-te pe cât poți, bane! Iar de va fi nevoie cumva și de noi, nu pregeta să ne chemi!

Cei trei buni prieteni săriră de pe cai și cu spada în mână porniră printre copaci. Și alți vreo zece voinici îi urmară îndată la câțiva pași depărtare. Nici râsul din codrii românești n-ar fi călcat mai ușor ca ei; aproape că nu se auzeau oamenii unul pe altul. Deodată, la gura unei peșteri, văzură o ceată de tătari târând o fată și patru bărbați ce păreau străini de țară după straie, căznindu-se să-i ducă în întunecimea peșterii. Cei prinși se zbăteau și gemeau înăbușit, dar nu mai puteau striga după ajutor, căci tâlharii le astupaseră gura. Și cum pășeau fără a se face simțiți, se aruncară deodată oltenii noștri pe tătari. În câteva clipite îi doborâră la pământ și-i legară împreună fedeleș doi câte doi, coate-n coate, de nu puteau să se mai miște măcar, necum să-ncerce a fugi. Banul Mărăcine sări și o ridică pe fată, în timp ce soții săi văzură de cei patru străini.

Când fata îi zări pe tâlhari legați la câțiva pași de ea și pe banul Mărăcine că-i întinde mâna cu atâta bunătate se prăbuși la pieptul lui, hohotind de plâns; iar cei patru bărbați nu mai știau cum să le mulțumească binefăcătorilor lor. Banul își dete seama ce limbă vorbesc străinii, se îmbujoră de plăcere, iar gândul îi fugi cu recunoștință la părintele Antonius de la biserica Sîn Nicoară din Curtea de Argeș, care-l învățase cu răbdare să vorbească în acest frumos grai. Fericit că se poate înțelege cu

aceia pe care-i scăpase din mâna tătarilor, Mărăcine o întrebă pe fată în dulcea limbă a Franciei:

— Ce s-a întâmplat, preacinstită domniță?

Fata își ridică uimită căpșorul spre el și atunci abia văzu banul că are în față pe una din cele mai frumoase fete pe care le întâlnise în viață: părul bălai, revărsat pe umeri, ochii de un albastru închis, cum e câteodată cerul de primăvară când se lasă seara, fața albă și îmbujorată, mijlocul subțire de să-l cuprinzi în două mâini numai. Lacrimile, ce până atunci curseseră șiroaie pe obrajii fetei, se zvântară ca prin farmec. Era atât de uimită că auzea în țara aceasta îndepărtată pe cineva vorbind limba patriei sale, încât nu-i venea a crede. I se părea că visează sfârșitul frumos și plin de farmec al unui vis îngrozitor până atunci. Bărbatul din fața ei o făcuse să-și piardă cumpătul, pe ea care stătuse de atâtea ori în fața capetelor încoronate și a prinților. Binefăcătorul ei era în puterea tinereții, cam la treizeci și cinci de ani, câți împlinise banul Mărăcine. Îi plăcea părul lui negru ce-i ieșea în neorânduială de sub căciulița de samur cu pană verde; o atrăgeau ochii lui negri, ageri, pătrunzători și totuși plini de o nesfârșită blândețe, așa cum nu mai văzuse la alt bărbat încă. Se uita cu drag la barba lui neagră, tăiată scurt, și la mustățile frumos răsucite, ce parcă-i arătau și mai puternic frumusețea nasului drept, fără cusur, al oșteanului, ce se vedea că nu-i om de rând atât după înfățișare și îmbrăcăminte, cât și după ascultarea ce i-o arătau ceilalți. De înălțime potrivită, tras la trup, părea că-i stăpânește totuși cu puterea lui pe toți ceilalți, care erau cu mult mai înalți și mai voinici decât el.

„Doamne, de n-ar fi însurat! gândi fata, într-o doară. Și îndată își continuă alt gând: Ce proastă sunt! Chiar de n-ar fi, cum s-ar putea oare să-l păstrez pentru mine numai după această ciudată întâmplare”. Toate acestea durară atâta timp cât îi trebuia fulgerului să spintece bolta cerului cu săgeata frântă a luminii sale. Fata era amețită de toate. Știa ce se petrecuse cu ea, dar acum nu mai știa ce se petrece. Omul ce o privea stăruitor o întrebase ceva și aștepta nedumerit; iar ea nu-i dăduse încă răspuns. Și într-un târziu, făcând o sforțare îngăimă:

— Am fost răpiți de acești sălbatici, seniore, desigur ca să fim răscumpărați în schimbul multor pungi cu aur. Dar, mai întâi, lăsați-mă să vă mulțumesc din suflet pentru ajutorul dat! Nu știu cum am să vă pot fi recunoscătoare!

— O, domniță, nu mi-am făcut decât datoria. Și că v-am cunoscut este pentru mine cea mai mare răsplată a faptei mele. Îngăduiți-mi să vă spun cine sunt: banul Vlad Mărăcine de la Craiova și dumnealor, tovarășii mei de oaste!

— Iar eu sunt, seniore, Maria de Valois din Francia, de la Paris. Călătoresc împreună cu fratele meu Charles de Valois, cu abatele Honoré, confesorul nostru, și doi prieteni de credință ai tatălui meu, care au primit să ne însoțească, spre a ne feri de primejdii. Dar, după cum vedeți… făcu ea surâzând.

Cei patru bărbați străini se înclinară cu respect în fața banului, care spuse din nou:

— Mă iertați că sunt nevoit să vă întreb: cu ce prilej treceți prin țara noastră?

— Vă răspund tot eu, seniore, spuse Maria. „Toane de copii neascultători”, veți spune când veți afla. Am însoțit la Brașov pe o soră a părintelui nostru, care a rămas acolo, la un alt frate. Ne plac călătoriile mai mult ca orice pe lume. Caleașca noastră era bună și încăpătoare, iar drumul acesta ni se părea cum nu se poate mai ademenitor. La Brașov, cât am stat la unchiul nostru, serile, după-masă, rămâneam până târziu, povestind. Și într-una din aceste seri a venit vorba despre țara dumneavoastră, seniore, despre aceste frumoase și bogate ținuturi românești. Și am auzit povestindu-se întâmplări ca din basme. Ni s-a vorbit în cuvinte frumoase și alese despre stăpânitorul țării Basarab și despre faimoasa luptă care s-a dat acum cincisprezece ani la Posada. Și atunci, în mintea noastră tânără, înfierbântată de povestirea acestei lupte vestite, s-a aprins dorința aprigă de a vedea locul bătăliei… și mai ales pe Basarab, voievodul țării, care s-a arătat un mare și neîntrecut ostaș.

Cei patru însoțitori încuviințară din cap, înclinându-se din nou cu respect și zâmbind. Banul Mărăcine răspunse surâzând:

— Atunci să ne grăbim, domniță, căci ne așteaptă chiar fiul domnului Basarab, măria-sa Nicolae-Alexandru vodă. Până la Cetatea de Argeș veți avea vreme să-mi povestiți tot ce ați mai întâmpinat.

Și, schimbându-și glasul, banul Mărăcine strigă cu asprime, uitându-se crunt la tătari:

— Iar pe tătarii aceștia legați-i acum câte unul, puneți-i pe caii lor și privegheați-i până la cetate! Avem de vorbit cu ei pe-ndelete.

• CAPITOLUL II

Aflăm cum fulgerător se înfiripă o mare și mistuitoare dragoste, ce va întâmpina greutăți și al cărei sfârșit nu poate fi bănuit încă.

Într-adevăr, îndată ce sosiră la Curtea de Argeș, după ce oștenii se înfățișară lui Basarab vodă, cel dintâi lucru făcut de acesta fu să-i cerceteze îndeaproape pe tătarii prinși cu tâlhăria în pădure. Aducându-i legați și sub puternică pază înaintea sa, Basarab vodă le grăi:

— Dacă țineți la viața voastră, spuneți-mi de ce ați pătruns în țară, câți ca voi au mai făcut aceasta și pe unde se află acum?

Tătarii își plecară capetele, fără să rostească un cuvânt. Voievodul vorbi mai departe liniștit:

— Pentru încălcarea hotarelor și răpirea făptuită vi se cade moartea. Dar vă puteți scăpa viața, dacă-mi spuneți ce v-am cerut, până nu va fi prea târziu!

Nici de astă dată nu se auzi nicio vorbă. Atunci Basarab ridică dreapta și rosti apăsat:

— Călăul să-și facă datoria!

Oștenii de pază îi împinseră pe tătari spre ieșire, când aceștia strigară cu toți deodată:

— Vorbim, măria-ta!

La fel de liniștit ca și până acum, Basarab grăi:

— Să spună mai-marele vostru!

— Luminăția ta, începu cel mai bătrân dintre tătari, este drept că au intrat în Țara Românească dintr-ai noștri acum puțini în iscoadă; dar, la hotare, stau strânse oști care vor să intre deodată prin mai multe părți, după obicei, ca să jefuiască!

— Aha, făcu vodă, mușcându-și mustața. Să cătăm deci a le întâmpina și a le da învățătura cuvenită, așa cum am mai dat-o cândva și altora, care s-au cumințit apoi. Și dincotro li-e pornitul?

— Dinspre gurile Dunării, doamne!

— Să-i ducă la păstrare sub strașnică pază, hotărî Basarab asupra prinșilor.

Îndată după scoaterea tătarilor din sală, vodă vorbi oștenilor săi de nădejde:

— Iubiții și bunii mei prieteni de oaste, învățătura mea de la viață și simțul meu îmi spun că nu poate fi prea mare pricină de îngrijorare. Le vom ieși totuși tătarilor înainte pe drumuri care să meargă spre Mare. Deci grijiți să se dea sfară-n țară, ca oamenii să fie pregătiți de luptă. Căci mai bine să se îngrijoreze și nimica să nu se întâmple, decât să fie primejdie fără de pregătire.

•

Pentru întâia oară în viața lui, banul Mărăcine aștepta cu mare și abia stăpânită nerăbdare să se sfârșească sfatul cu vodă. Mergea acum pe ulițele cetății așa de repede, încât parcă fugea. Voia să ajungă cât mai curând la biserica papistașă Sîn Nicoară, unde slujea fostul său învățător întru limba frâncească, părintele Antonius. Dar de data aceasta nu atâta pentru fața sfinției sale, cât pentru oaspeții pe care-i adăpostise în acea seară călduță și senină de noiembrie cuviosul abate. Sosit în fața porții grele de stejar, țintuită în fier pe de margini, banul stătu câteva clipite, ca să-și astâmpere bătăile prea repezi ale inimii, își umezi buzele uscate și bătu ușurel cu ciocanul ce atârna nepăsător la graba și neliniștea sa. Părintele Ambrozius, chelarul bisericii, îl recunoscu și-l pofti cu adâncă plecăciune înăuntru. Când banul deschise ușa încăperii în care știa că-l găsește pe părintele Antonius, acesta se afla la masă cu cei cinci oaspeți.

— Bucuroși de alți oaspeți, părinte Antonius? îl întrebă banul în românește.

— Te așteptam toți cu multă nerăbdare, răspunse Antonius tot în limba țării; dar, mai mult decât toți, preaiubita noastră fiică sufletească Maria de Valois.

Fata, auzindu-și numele, bănui ce s-a spus și se îmbujoră toată; dar și în obrajii banului se suiră flăcări. Și Maria îndrăzni:

— Până când voi avea prilejul să învăț această frumoasă limbă românească, vă rog să vorbiți așa, ca să pot pricepe și eu ce spuneți.

— Iertare, domniță, rosti de astă dată în limba frâncească banul, e vina mea că am început vorba în românește.

— Bane, continuă Antonius, fii bun, rogu-te, și așază-te în capul mesei, care, după cum vezi, își are scaunul gol și te așteaptă. Banul Mărăcine se așeză mulțumit și îmbrățișă cu o repede privire întreaga încăpere luminată de sfeșnice mari de

argint și lumânări de ceară. Apoi își opri ochii asupra fetei care-i plecă pe ai ei clipind des, fără să știe ce să spună. Dar îi veni într-ajutor abatele Antonius, umplându-i o cupă cu vin rubiniu și grăind:

— Bane, cinstește-ne vinul, carele nu știu dacă-l întrece pe al domniei-tale, dar cred că este la fel de bun și – făcu el cu adânci înțelesuri – îmbietor la vorbă!

Mărăcine prinse cupa de argint, o ridică înspre Maria de Valois și spuse cu glas cald, învăluitor:

— În sănătatea domniței Maria și a tovarășilor săi de călătorie!

La un semn al părintelui, tuspatru bărbații se ridicară și veniră să ciocnească cu banul. Iar acesta, la rândul său, se îndreptă cu pocalul în mână spre fată. Dar Maria își lăsă cupa pe masă și, ridicându-se în picioare, ieși întru întâmpinarea banului, care, cu pocalul întins, se găsea în mare încurcătură, căci nu știa ce să facă.

— De ce ai lăsat cupa, domniță Maria? Oare să înțeleg că nu dorești să ciocnești cu mine?

Pe obrazul fetei înfloriră două gropițe într-un surâs plin de farmec:

— Nu, bane! Și luându-i cupa din mână și o duse la buze, sorbind și apoi o întinse din nou lui Mărăcine, care, cuprins de o neașteptată fericire, o dădu repede peste cap dintr-o dată, în râsetele binevoitoare ale celor de la masă.

— Adânc grăitoare fapta Mariei! ținu să-și spună părerea abatele. Asemenea ritualuri se îndeplinesc numai în anumite împrejurări binecuvântate.

De data aceasta însă, Mărăcine îi dădu răspunsul grabnic:

— Dar și această împrejurare este blagoslovită, cinstite părinte Antonius.

— Întocmai aceleași vorbe voiam să le spun și eu! adăugă zâmbind Maria.

Dar abatele băgase de seamă că banul Mărăcine este frământat de neliniște.

— Bane, simt că nu ești la largul dumitale, cum se spune. Ce s-a întâmplat?

— Părinte, s-ar putea ca mâine dis-de-dimineață să plec din Curtea de Argeș.

Un murmur de tristețe și dezamăgire se auzi în încăperea liniștită și ochii Mariei se umeziră de mâhnire. Banul spuse mai departe:

— Și am a-ți face, cinstite părinte, o mare și călduroasă rugăminte: cât voi lipsi eu, te rog din suflet să le fii cinstită gazdă acestor aleși și preaiubiți oaspeți, să nu ducă lipsă de nimic și la a mea întoarcere, voi face toate cele de cuviință.

— Se va îndeplini totul după voia dumitale, bane, răspunse Antonius.

— Și-acum, grăi banul, vă rog îngăduiți-mi să stau de vorbă între patru ochi cu domnița Maria! Și întinse mâna, prinzând-o pe a fetei care și pornise spre el cu blândețe, toată numai un zâmbet, ca și cum l-ar fi cunoscut și îndrăgit de ani de zile.

(*va urma*)